

Naar een veilige en aantrekkelijke (bedijkte) Maas voor iedereen!

Belangrijkste kenmerken van de potentiële voorkeurstrategie voor de bedijkte Maas

(van Heumen/Katwijk tot aan Geertruidenberg), december 2013

Aanleiding en opgave

Aanleiding vormt het nationale Deltaprogramma waarin alle overheden, belangenorganisaties, bedrijfsleven en kennisinstituten meedoen. Binnen het Deltaprogramma worden oplossingen gezocht voor de bescherming tegen overstromingen en de zoetwatervoorziening. Dit is ingegeven door de klimaatveranderingen (meer neerslag /hogere zeestanden en drogere perioden). Langs de grote rivieren speelt tevens dat de stabiliteit van dijken om maatregelen vraagt (nieuwe inzichten) en het besef dat de beschermingsnormen voor overstromingen om aanscherping vragen (vanwege toename gevolgen). Voor de bedijkte Maas betekent een en ander dat in 2050 op een verhoging van de maatgevende hoogwaterstand (waarop de dijken worden berekend) van ca. 85 cm gerekend wordt.

Het voorwerk

De potentiële voorkeurstrategie is het resultaat van een regioproces dat in mei 2012 is begonnen met de verkenning van twee kansrijke strategieën te weten een strategie met louter rivierverruimingsmaatregelen om de genoemde 85 cm te neutraliseren en een strategie louter met dijkverhoging. De maatregelen en mogelijkheden die uit deze fase naar voren kwamen, zijn betrokken bij het opstellen van de potentiële voorkeurstrategie.

Status van het resultaat

Gezien het hoge tempo waarin binnen het Deltaprogramma tot resultaten gekomen moet worden, kan in deze fase nog niet gesproken worden van bestuurlijk draagvlak voor de potentiële voorkeurstrategie. De huidige potentiële voorkeurstrategie is een initiatief van de voorzitter van het bestuurlijk overleg bedijkte Maas, gedeputeerde Johan van den Hout van de provincie Noord-Brabant. De potentiële voorkeurstrategie sluit zo goed mogelijk aan bij de uitkomsten van het proces in de afgelopen 1,5 jaar. De potentiële voorkeurstrategie ligt ter consultatie voor bij de partijen langs de bedijkte Maas. Eind februari 2014 worden de uitkomsten van de consultatie verwacht waarna in maart bestuurlijk overleg plaatsvindt om tot advisering over de bedijkte Maas te komen aan het rijk.

Inhoud van het resultaat

De potentiële voorkeurstrategie voor de bedijkte Maas is een mix van maatregelen waarmee enerzijds de bescherming tegen overstromingen is gediend en anderzijds de aantrekkelijkheid van het gebied toeneemt. Naar de toekomst toe kan dit verder benut en uitgebouwd worden waardoor ook nieuwe meekoppelmogelijkheden kunnen ontstaan.

Daarnaast borduurt de mix voort op de kenmerken die horen bij de oplossingsrichtingen rivierverruiming en dijkverbetering. Rivierverruiming beperkt verdere verhoging van waterstanden waardoor de risico's verminderen, het zorgt voor een robuuster riviersysteem waardoor de kwetsbaarheid afneemt. Dijkverbetering borduurt voort op een bekende aanpak waarbij dijkverhoging en dijkverbreding (aanpak stabiliteit) tegelijkertijd aangepakt kunnen worden. Over het algemeen is dijkverbetering goedkoper. Een goede mix maakt kostenefficiëntie mogelijk met name door het noodzakelijke grondverzet op elkaar af te stemmen. Hierdoor kan overlast in een bepaalde regio eveneens tot een minimum beperkt blijven.

Concreet komt de potentiële voorkeurstrategie neer op inzet van de volgende maatregelen. Op het gebied van rivierverruiming worden de volgende maatregelen voorgesteld: Weerdverlaging langs vrijwel de gehele bedijkte Maas. Dit betekent het afgraven van uiterwaarden vlak langs het zomerbed van de bedijkte Maas. Tussen Cuijk en Ravenstein zijn twee retentiegebieden voorzien die de top

van een hoogwatergolf afvangen. Hierdoor zijn benedenstrooms langs de bedijkte Maas minder maatregelen nodig. De retentiegebieden worden voorgesteld op locaties die reeds door het rijk zijn gereserveerd te weten Kraaienbergse Plassen-west en Keent-zuid (Reek). Tegenover Grave (grondgebied Heumen) is een nevengeul voorzien in de uiterwaard (mogelijk te combineren met het weer zichtbaar maken van het hoornwerk Grave). Ter plaats van Alem is het open maken van de oude Maasmeander voorzien. Tussen Bokhoven en Heusden is een dijkverlegging voorzien. Benedenstrooms van Heusden is langs de Bergsche Maas een verbreding van het zomerbed voorzien van ca 25m. Hiermee worden de bestaande uiterwaarden smaller.

Op het gebied van dijken worden de volgende maatregelen voorgesteld. Een integrale verhoging van de Maasdijken van 30 cm. Deze verhoging vindt niet plaats op de zogenaamde kwetsbare locaties. Het betreft hier locaties waar een verhoging tot een onaanvaardbare aantasting van landschap, woon/leefomgeving, infrastructuur, cultuurhistorie leidt. Het gaat hier om de locaties Lith, Maren, Kessel, Oud Empel, Bokhoven, Kerkdriel, Heerewaarden, Moordhuizen, Maasbommel. Op deze plaatsen vraagt de stabiliteit van de dijk wel aandacht (bv aanbrengen damwanden in het dijklichaam). Benedenstrooms van Heusden wordt aanvullend op de genoemde 30 cm een extra verhoging van de dijken toegepast van ca 20 cm. Langs het gehele traject van de bedijkte Maas moeten de dijken aan weerszijden in de breedte verbeterd worden om te voldoen aan de nieuwe eisen op het gebied van stabiliteit.

Rol van de burger

Binnen het Deltaprogramma worden beleidsbeslissingen voorbereid. Dit leidt in deze fase tot een relatief hoog abstractieniveau. Voor alle maatregelen geldt dat een concreet ontwerp pas aan de orde is aan de vooravond van de uitvoering. Dit gebeurt in een latere fase samen met betrokkenen (bewoners/bedrijven/eigenaren). Dit mondt uit in een plan waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.

Voor veel van de maatregelen geldt dat voorwaarden worden genoemd zowel voor de fase vóór uitvoering (ruimtelijke reservering) als voor de uiteindelijke gebruiksfase. Deze voorwaarden moeten onderdeel vormen van het advies aan het rijk.

Uitvoeringstermijnen

De uitvoering van maatregelen moet in 2050 gereed zijn, conform de landelijke afspraak om dan het verhoogde veiligheidsniveau gerealiseerd te hebben. Vooralsnog wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen voor en na 2030. Het ligt voor de hand om maatregelen aan dijken die tot de grootste reductie van het overstromingsrisico leiden, het eerst aan te pakken. Dit gebeurt dan met grond die vrij komt uit rivierverruimingsmaatregelen.

Vervolgfase

Rond de samenstelling van de potentiële voorkeurstrategie zijn een aantal onzekerheden aan het licht gekomen die nog invloed kunnen hebben op het uiteindelijke maatregelpakket. In een volgende fase moeten de onzekerheden verkleind worden. Een van de onzekerheden betreft de nadere afstemming met Limburg. Dit kon nog niet ingevuld worden. De afstemming kan tot aanvullende maatregelen leiden aan beide zijden van de spoorbrug Katwijk/Mook (waar het maatregelpakket van bedijkte en onbedijkte Maas elkaar ontmoeten).

Samenhang en betekenis

Met de voorliggende potentiële voorkeurstrategie wordt een duidelijke richting bepaald, waar in de verdere toekomst op voortgeborduurd kan worden. Na accordering door het rijk liggen belangrijke strategische keuzes vast waarmee rekening gehouden kan worden in de ruimtelijke ordening en inrichting.

